Buhran!

Osman Yüksel Serdengeçti

Büyük Doğu Dergisi, 25 Eylül 1959, Cuma

Yıl 1959. Yirminci asrın ortasını geçtik. Bu asrın çocukları olmakla öğünüyoruz. Maddenin bütün sırlarını keşfettik. Artık şu sular boşuna akmıyor, onun karşısında Lamartin gibi şiirler söylemiyoruz. Her şeyi menfaate, paraya tahvil ettik. Şu iki yüzlü lânet paranın satın alamayacağı hiç bir şey yok! Suya beyaz kömür, kömüre siyah elmas dedik. Bunları enerjiye, ışığa, harekete çevirdik.

Bugün göklerde uçuyor, aya varabiliyoruz. Orta zamanın [çağın] mucizeleri hakikat oldu. Zaman ve mekandan kurtulmadıksa da, ona hükmettik. Geceleri gökyüzünde ışıl ışıl yanan, bize bilmediğimiz âlemlerin şiirini fısıldayan yıldızlar bile şimdi malumumuz.

Bugün heyetşinaslar [astronomlar] yıldızlarda kaldırımda dolaşır gibi dolaşıyorlar. Kürelerden zerrelere kadar her şeyin esrârına vâkıfız. Bir düğmeye basıvermekle dev gibi makineler harekete geçiyor. Büyük şehirler aydınlanıyor.

Fakat bütün bunlara rağmen, huzurumuz yok! Karanlıklar içindeyiz. Bu karanlık, bu buhranlar, bu hüsranlar nedendir, nereden geliyor? Bunun tek bir cevabı var: Her şeyi biliyoruz. Fakat kendimizi asla...

İnsan denilen varlık bütün bu malumlara rağmen meçhul olmakta devam ediyor. Bu buhranlar, bu hüsranlar bütün ondan, bütün ondan. Büyük Yunus:

İlim ilim bilmektir.
İlim kendin bilmektir.
Sen kendini bilmezsen,
Ya nice okumaktır!

Sokrat da aynı şeyi söylüyordu: “Kendini bil!”. Kendimizi keşfetmeden, insan denilen meçhulü tanımadan evvel, bütün bu hâricî aleme ait bilgilerimiz bize ancak felaket getirmiştir. Makineyi keşfeden insan bugün onun mahkumudur. Zira hareket noktası olarak insan alınmamıştır. İslam’ın “insan eşref-i mahlukattır”, “insan kainatın hülasasıdır” prensipleri unutulmuştur. İslamî görüş bütün kainatı insana,

insanlığa doğru çeken bir görüştür. Yeni zamanın insanı, kendi iç karanlığını görmeyerek Allah'tan başkasına secde etmeyi, boyun eğmeyi men eden bir dini, onun insan tabiatına en uygun ezelî ve ebedî prensiplerini "ortaçağ zihniyeti", "dogmatizm" gibi basma kalıp yaftalarla damgalamıştır.

Asrımızın buhranı, geçirdiğimiz ve geçirmekte olduğumuz bütün felaketler, yapılan keşif ve ihtiraların [icatların] insanın mahiyeti, insanın saadet ve huzuru düşünülmeden yapılmış olmasından ileri geliyor. Hele bu keşifleri menfaatçi, harîs insanın elinde ne hale geldiğini, nasıl suistimal edildiğini, beşeriyetin helakini nasıl hazırladığını biz Yirminci Asrın çocukları gözlerimizle gördük, görmekteyiz. Harp vasıtalarının tekâmülü, atomun icadı, bu büyük keşfin ilk olarak beşeriyetin mahvi için nasıl kullanıldığını düşünecek olursak, müsbet ilmin gittikçe "musîbet ilim" haline geldiğine inanmamak elimizden gelmez. Dünkü harplerde yüzer yüzer, biner biner er meydanlarında göğüs göğüse savaşan kahramanlar artık tarihe karıştı. Bugün bir atom bombası yüz binlerce insanı bir anda mahvedebiliyor. Köroğlu'nun dediği gibi, tüfeğin icadıyla bozulan mertlik, atomun icadıyla artık ebediyyen tarihe karıştı. Makine ve teknik bu suretle birer birer kahramanlık, sadâkat, vefâkarlık, fazilet gibi insani meziyetleri yere serdi.

Son asır harplerini doğuran sebepler arasında şüphesiz iktisadi sebepler gelir. Gayr-ı uzvî [inorganik] enerjinin uzvî [organik] enerjiye tahvili ile birden bire inkişaf eden büyük sanayi, istihsali [üretimi] artırdı. Avrupalılar bol miktarda imal ettikleri mamul eşyanın ham maddesini tedarik, bu mamul eşyayı satmak için pazarlar aradılar. Avrupa devletleri arasında bu pazar arama, mal satma işi müstemlekeciliğe [sömürgeciliğe] hız verdi, rekabet doğurdu.

Büyük harpler işte bu rekabetten çıktı. Böylece gittikçe sanayileşen devletlerin yanında, gittikçe "enayileşen devletler" grubu, daha doğrusu devlet kuramayacak kadar fakirleşen sefil insanlar kalabalığı meydana geldi. Asya'nın, Afrika'nın, Avustralya'nın servetleri, müstemlekeciler tarafından Avrupa'ya taşındı. İktisadi kudretlerini kaybeden bu milyonlarca insan, siyasi kudretlerini ve istiklallerini de kaybettiler. Birer müstemleke [ve küresel sisteme adapte memleketler] haline geldiler. Dışarıda müstemlekeciliği, emperyalizmi körükleyen endüstri hareketleri, içerde amele[işçi]-patron kavgalarına yol açtı. Bu hareket sosyalizmi ve nihayet komümizmi doğurdu. Şark milletlerini derisine kadar yüzen, soyan hırsız Avrupa, bu suretle çalarak yığdığı

servetleri rahat rahat yiyemedi, burnundan geldi. Böylece kendi mezarını kendi eliyle kazdı.

Bugün beş kıtaya çöken zifiri karanlık, mağara devri karanlığından daha muzlimdir. Bu etrafımızda sel gibi akan ışıklar, bu şehirlerde [aydınlatmalar ile] gecelerin gündüze dönüşü, bu motor horultuları, bu sonsuz sürat, bu projektörler içimizdeki karanlığı aydınlatmaktan çok uzak! Medeniyet, koca Âkif'in dediği gibi tek dişi kalmış bir canavardan farksız. Her gün harp tehlikesi, her gün iktisadî buhranlar! (krizler!) Grevler, ihtilaller!...

Dünya yüzünden itimat [güven] kalkmış. Kıtalar kıtalara, milletler milletlere, insanlar insanlara girmiş. Herkes herkese düşman. Kimse kimseye inanmıyor, itimat etmiyor. Herkes herkesten şikayetçi. Devletler devletlerden, insanlar insanlardan, idare edilenler idare edenlerden, âmirler memurlardan, memurlar âmirlerden, iktidar muhalefetten, muhalefet iktidardan, karı kocasından, koca karısından, hoca talebesinden, talebe hocasından, babalar çocuklarından, çocuklar babalarından, ev sahibi kiracıdan, kiracı ev sahibinden, amele patrondan, patron ameleden şikayetçi...

İşin en feci tarafı, yirminci asrın adamı kendi kendinden şikayetçi. Kendi kendisiyle çıkmaz içinde. Ne kadar zengin olursak olalım, ne kadar yükselirsek yükselelim halimizden şikayetçiyiz.

Şükür yok! Küfür çok! Kanaat yok. İhanet, cinayet çok. Evlenme yok, eğlenme çok. Dünyanın hiç bir yerinde bir damla huzur kalmadı. Birleşmiş Milletler ideali, bir Cennet hayali. Orada kafa çekilir, nutuk çekilir, veto çekilir. Fakat bu dert, çekilmez artık!

Bu nutuklar, bu vetolar ancak basma kağıt tüccarlarının işine yarar. Buhran! Buhran! Buhran! İçerde buhran, dışarda buhran, insanlarda, ailelerde, bizzat kendi içimizde buhran!

Eski bir söz var: "Her yol Roma'ya çıkarmış". Roma'yı yıkan işte budur. Roma bu yollardan, bu yollar vasıtasıyla bütün dünyaya hakim olmak ihtirasına düştü. Bu yollarda bütün milletleri kendine bende [köle] etmek istedi. İhtirasın, hakimiyetin, zulmün [küresel] saltanatını kurdu.

Şimdi kominform devletlerinde bütün yollar Moskova'ya, demokrasi aleminde Washington'a çıkıyor. Nereye çıkarsa çıksın, bütün insanlar kendilerini içten kavrayan, kendilerini aşan bir kıymetler nizamına bağlanmadıkça kurtuluş yok!

Bizi böyle boy boy, kol kol ayıran zihniyet hangi zihniyettir? İmansızlık, Allahsızlık, ahlâksızlık. Allah'a giden yollarımızı kim tıkadı?

Bizi can evimizden kim vurdu? Allahsızlar, ruhsuzlar, mideciler, sömürgeciler! Bu mukaddes yolu servetler, şöhretler, bizzat kendimizin varlık iddiası, nefsimiz, gururumuz kesiyor, tıkıyor.

"Bütün yollar Allah'a çıkar." Bundan başka yol yok. Biz bu yolun karasevdalıları, delisi divanesiyiz. Bu yolda herşeyimiz, varımız yoğumuz, azımız, çoğumuz, canımız cânânımız anamızın ak sütü gibi helâl olsun!